

Keresztury Dezsőről. Cikkek, kritikák
Szerkesztette Téglás János

Kelevéz Ágnes panaszolja a Holmi 1994/4. számában: a Téglás János és a Tótfalusi Kis Miklós Nyomdaipari Műszaki Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola Babits-köteteit csak a „szerencsés kiválasztottak” forgathatják, holt e könyvek „egy hagyományokat ápoló, termékeny lokálpatriotizmus jegyében gazdagon kivirágzó, igazi civil kezdeményezés” megtestesítői. Ugyanezt a dicséretet a most bemutatásra kerülő új könyv is megérdemli, amely ismét felveti a kérdést: miért nem juthatnak el ezek a fontos kiadványok a nagyközönség szélesebb rétegeihez?

A Téglás János szerkesztésében megjelent legújabb kötet a *Keresztury Dezsőről. Cikkek, kritikák* címet viseli. A második olyan könyve ez Téglás tanár úrnak, mellyel Kereszturyt köszönti. Az első a *Babits* volt (1988), amely a Keresztury–Babits-levelezést dokumentálja, valamint néhány tanulmányt és egy interjút is közöl, s a nyolcvannegyedik születésnapra jelent meg. Azóta eltelt hat év, Keresztury Dezső kilencven éves lett. Ez adott alkalmat egy újabb, ezúttal róla szóló kötet egybegyűjtésére. A gesztus azért is figyelemre méltó, mivel Keresztury Dezsőnek és a Nyomdaipari Szakközépiszkolának egymást segítő kapcsolata közel másfél évtizedes. Az Ünnepelet ugyanis többször írt előszót, kísérő tanulmányt kiadványaikhoz, sőt, egyik sorozatukban szerkesztőként is közreműködött.

Az új könyv a Keresztury Dezsőről szóló emlékezésekből, műveiről írt kritikákból és tanulmányokból ad válogatást az időrendet követve. Nem törekszik teljességre, minden lehetséges aspektus bemutatására, inkább az elemző írásokat sorakoztatja fel. Gondolok itt többek között Németh G. Béla tanulmányára (*Az életmű és személyiség rétegeinek kölcsönviszonya*, 1967) vagy két tanulmányrészletre: Király Istvánéra (*Egy tanár portréja*, 1984), illetve Gyergyai Albertére (*A német irodalom kincsháza*, 1942). A személyesebb hang sem hiányzik a kötetből. A sort az újabb magyar líra klasszikusának, Nemes Nagy Ágnesnek az emlékezése nyitja meg, de több más lírai tónusú cikk is olvasható, például Illyés Gyuláé (1965). Mindazonáltal a gyűjteményt az elemző írások túlsúlya jellemzi.

A könyv párhuzamba állítható a Fejér megyei Szemle Keresztury-számával (1984/2), amely vallomásokat és emlékezéseket, Kereszturyhoz írt leveleket, egyéb dokumentumokat közöl. A két összeállítás tehát kiegészíti egymást, együtt jó igazán olvasni őket. Hisz nemcsak egy nagy ívű pályát bejárt

alkotó a Jubiláns, de igazi egyéniség is, sokaknak barát, másnak tanár, me-
gint másnak nyelvvédő, esetleg kultuszminiszter.

A Téglás-antológia tehát az alkotót állítja a középpontba. Olvashatunk a
költőről, aki a Nyugat második nemzedékével indult, ám pályája java része
csak a Nyugat után következett (tizenhat írás tizenegy verseskötetéről), az
antológia-szerkesztőről (két cikk), az Arany-monográfusról (három kötetből
öt cikk), a cikk-, tanulmány- és esszéíróról, a drámaíróról (két cikk), a szí-
nikritikusról, az emlékezőről (*Kapcsolatok és Emlékezéseim* című könyveiről).

Mindazok tájékoztatására, akik a *Keresztury Dezsőről* című gyűjteményhez
nem juthattak hozzá, tájékoztatásul ide iktatom a teljes tartalomjegyzéket:
Nemes Nagy Ágnes (*Keresztury*, részlet), Szabó Zoltán (*Könyv mellett*, 1941),
Gyergyai Albert (*A német irodalom kincsháza*, részlet, 1942), Sötér István
(*Keresztury Dezső*, 1948), Tótfalusi István (*Klasszikus álmok*, 1957), Illyés Gyula
(*Keresztury Dezsőről*, 1965), Rónay György (*Keresztury Dezső: Emberi nyelven*,
1965), Taxner Ernő (*Keresztury Dezső költészete*, 1965), Vészi Endre (*A maga-
tartás megtartó ereje*, 1965), Németh G. Béla (*Az életmű és személyiség rétegeinek
kölcsonviszonya*, 1967), Czine Mihály (*Keresztury Dezső: „S mi vagyok én...”,
1967*), Nagy Miklós (*Keresztury Dezső: Arany János*, 1972), Kovács Kálmán
(*Keresztury Dezső: Örökség*, 1972), Mezei Márta (*Keresztury Dezső: A szépség
haszna*, 1974), Lakatos István (*Keresztury Dezső hetven éve*, 1974), Lengyel
Balázs (*A változatosság gyönyörködtet*, 1977), Hubay Miklós (*Egy kéziratot ver-
seskötet margójára*, 1974), Borzsák István (*Keresztury Dezső: Dunántúli hexame-
terek*, 1975), Tandori Dezső (*Megőrzött emberi rend*, 1976), Berkes Erzsébet
(*Gyulai Várszínház – 1976, 1976*), Belohorszky Pál (*A kedves után*, 1977), Po-
mogáts Béla (*Poétika és harmónia*, 1979), Major Ottó (*Egy teljes ember*, 1979),
Fenyő István (*Keresztury Dezső: Így éltem*, 1979), Németh S. Katalin (*Keresztury
Dezső: A magyar irodalom képeskönyve*, 1982), Rónay László (*Próféta a század-
végen*, 1983), Kovács Sándor Iván (*Könyvtárak könyve*, 1983), Király István
(*Egy tanár portréja*, részlet, 1984), Domokos Mátyás (*A nemzeti önismeret és
helyzettudat szabadegyeteme*, 1985), Hegedüs Géza (*Egy emberöltő színi krónikája*,
1985), Barta János (*Keresztury Dezső: „Csak hangköre más”, 1988*), Boldizsár
Iván (*Keresztury Babitsa*, 1988), Tüskés Tibor (*A féktelen idő költője*, 1990),
Csányi László (*Mindhalálíg sugárzik*, 1990), Jánosy István (*„Őszikék”, 1990*),
Lőrinczy Huba (*Keresztury Dezső: Kapcsolatok*, 1990), Szepesi Attila (*„Nagy-
falusi Arany, szalontai hajdu”, 1991*), Kovács Sándor Iván (*A hadvezér és a pol-
gármester*, részletek, 1993), Orosz László (*Önéletrajz és emlékirat*, 1994), Bodosi
György (*Emlékezéseim*, 1994).
Tótfalusi Tannyomda, 1994

GRUSZ GERGELY